

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА
МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Рівне – 2012

ББК 81.20
А - 43
УДК: 81'243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2012. – 112 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Архангельська Алла Мстиславівна

доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.

Вокальчук Галина Миколаївна

доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Гороть Євгенія Іванівна

доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Мороз Людмила Володимирівна

кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Тищенко Олег Володимирович

доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету).

Шульжук Каленик

доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Оляндер Луїза Костянтинівна доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Безкоровайна Ольга Володимирівна

доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Стеріополо Олена Іванівна

доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет).

Зимомря Микола Іванович

доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет) ім. Івана Франка.

Павлова Ольга Іванівна

кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Терещенко Тетяна Вікторівна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Ніколайчук Галина Іванівна

кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Сербіна Тетяна Георгіївна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Дзюбишина Наталія Богданівна

кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Вовчук Наталія Іванівна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 27.04.2012 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

нормативно-стилістичної основи літературної мови в той чи інший період її розвитку. Екстралінгвістичні фактори приводять до а) перегляду поняття "літературна норма"; б) ширшого залучення розмовних, просторічних, жаргонних та діалектних елементів у мову публіцистики. Великий відсоток стилістично зниженої лексики в мові сучасної преси пояснюється тим, що протягом довгого часу цей прошарок лексики залучався порівняно мало, а отже, за ним не закріпилися негативно-оцінні конотації. Сьогодні таке слововживання відображає мовні уподобання певної частини суспільства, яка прагне у стилістично зниженій лексичі віднайти засоби адекватної номінації явищ дійсності [4]. Актуалізовані мовні засоби добираються з максимуму ресурсів англійської мови всіх рівнів. Обмеження у використанні мовних одиниць зведено до функціонального мінімуму – комунікативної виправданості та ефективності. Існує настанова на мовленнєву різкутість, порушення, руйнування усталених традицій слововживання. Стає вже тенденцією поєднання різноманітних елементів, що сприяє встановленню контакту між тим, хто пише, і тим, хто сприймає, – автором і читачем. Інтенсивне використання стилістично зниженої лексики є, з одного боку, безумовним результатом демократизації всього суспільства, яка, відповідно, привела й до демократизації всієї мови. З іншого ж боку, у своїх крайніх формах вияву це стає вже негативним явищем, що виражається у використанні в мові газет великої кількості лексичних засобів, які перебувають як на межі літературної мови (розмовно-літературна лексика – власне розмовна і розмовно-просторічна), так і поза нею (розмовно-нелітературна лексика – просторічна, включаючи вульгарну й лайливу, жаргонна, включаючи сленг і арго, діалектна, лексика позанормативних запозичень).

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Изд. 2-е, стереотипное / О. С. Ахманова. – М.: едиториал УРСС, 2004. – 576 с.
2. Енциклопедія Українознавства: [в 10 т.] / голов. ред. В.Кубійович. – Львів: Наук. т-во ім. Шевченка, 2003. – 398 с.
3. Зацний Ю. А. Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 224 с.
4. Коваленко Б. О. Стилістично знижена лексика в мові сучасної української публіцистики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філологічних наук: спец. 10.02.01 – українська мова / Борис Олексійович Коваленко. – Київ., 2003. – 20 с.
5. Потятиник У. О. Соціолінгвістичні та стилістичні аспекти функціонування американського сленгу / У. О. Потятиник // Іноземна філологія. – 1999. – № 111. – С. 109-114.
6. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг / Леся Олексіївна Ставицька. – К.: "Критика", 2005. – 464 с.

***Резюме.** Стаття посвячена аналізу новітніх тенденцій, зв'язаних з поповненням словарного запасу мови засобами масової інформації. Автор вивчає питання використання сленгу в публіцистиці, аналізує основні причини використання нестандартної лексики в мові періодичних видань.*

***Ключові слова:** сленг, стандартна і нестандартна і нестандартна мова, мовний реєстр, публіцистичний стиль.*

***The summary.** The article deals with the newest tendencies connected with the enlargement of the vocabulary of the language of mass media. The author studies the questions of slang usage in publicistic writing, analyses the main reasons of usage of non-standard vocabulary in the language of mass media.*

***Key words:** slang, standard and non-standard language, language register, publicistic style.*

Одержано редакцією 23.02.2012.

УДК: 811. 161. 2' 376. 821. 161. 2

О.А. КОЗИЦЬКА, С.В. ДАВНЮК

СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА СКЛАДНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ РЕЧЕНЬ

***Резюме.** У статті виокремлено і описано семантичну структуру елементарних речень, які формують семантичну структуру складної багатокомпонентної конструкції.*

***Ключові слова:** семантично елементарне речення, складне багатокомпонентне речення, предикат, власне семантичні відношення.*

У сучасній лінгвістиці донедавна багато уваги зосереджували на дослідженні семантичної структури речення. Ця проблема не втратила своєї актуальності й донині. За умови семантичного підходу до аналізу структури речення з'являється можливість розгляду синтаксичних одиниць у зв'язку з їхнім глибинним змістом.

Дослідження семантичного рівня речення в мовознавстві передбачає вивчення значеннєвої структури певного відрізка ситуації, про яку йдеться в реченні. Деякі лінгвісти семантичний підхід до вивчення структури речення зіставляють "із структурою відрізка дійсності, про яку йдеться у кожному конкретному реченні, бо семантика є виразником відношення мовної форми до позамовних чинників" [10, 322].

Більш докладно вивчена семантична будова речення в російській мові. [1, 2, 3, 5]. Співвідношення формально-граматичної і семантичної структури безособових речень в українській мові встановила О.В. Болух

[4]. Опису явищ синтаксичної деривації присвячена монографія К.Г. Городенської "Деривація синтаксичних одиниць" [9].

В.В. Богданов запропонував розмежовувати три характеристики семантичної структури речення:

- 1) концептуальну базу;
- 2) кількість рівнів, які використовуються для опису семантичних і синтаксичних явищ;
- 3) спосіб характеристики аргументів [3, 48-50].

Г.В. Валімова виокремила два типи співвідношень між структурою речення і його семантикою:

- 1) структура речення однозначно корелює із семантикою речення (семантика речення визначається його структурою);
- 2) структура речення неоднозначно корелює із його семантикою (у формуванні семантичної будови речення бере участь не лише структура, але й інші компоненти) [5, 23].

Теоретичні засади семантичної структури елементарного складного речення в українському мовознавстві розробив І.Р. Вихованець, який у семантичній структурі речення виділив два яруси: власне семантичний та семантико-синтаксичний [7, 58].

Семантичну структуру СБР описано в працях К. Ф. Шульжука [12]. Семантичну будову конструкцій з однорідною супірядністю - Т.М. Шкарбан [11].

Метою нашої статті є дослідити власне семантичну структуру контамінованих складнопідрядних багатокомпонентних речень (КСБР) та складних конструкцій із сурядністю і підрядністю (СКСП), які широко функціонують у художніх та публіцистичних текстах сучасної української мови.

У сучасному мовознавстві відомі різні підходи щодо вивчення семантичної структури синтаксичних одиниць. Так, зокрема, досить поширеним є референційний підхід, який пов'язує із описом характеру взаємодії всіх семантичних компонентів речення, їхнього особливого внеску у формування змістової організації речення і в номінативну репрезентацію висловлення.

Прихильники референційного підходу аналіз синтаксичної семантики починали з опису окремих компонентів речення. Останнім часом простежено тенденцію систематизованого вивчення змісту речення в цілому. В.В. Бабаїцева наголошувала на виокремленні семантичного аспекту в одному ряду з логічним та комунікативним [2, 27]. Важливе значення референційного підходу полягає у зв'язку семантичної структури з поняттям моделювання, конфігурації пропозиції, яка покладена в основу семантичної структури речення.

Розгляд семантичної структури речення передбачає розкриття взаємозв'язків різних ярусів у структурі речення. У нашій статті встановлено співвідношення власне семантичного, семантико-синтаксичного та формально-граматичного ярусів у структурі КСБР, передусім простежено взаємозв'язки формально-граматичної та семантичної структур.

Із власне семантичного погляду наявність двох і більше предикатів засвідчує те, що речення є семантично складним. Додаткова інформація з'являється внаслідок перетворень синтаксичних конструкцій, створює необхідність розгортання, перетворення глибинних структур речення, тому що "базальні структури, що лежать у глибинній сфері, ще не містять у собі всієї повноти інформації, необхідної для появи поверхневих структур" [10, 134]. Досить часто семантично складні речення реалізуються у формально-граматичні прості (неускладнені та ускладнені). Формально-граматичні складні речення завжди і семантично складні. Отже, частина семантично поліпредикативних конструкцій відповідає формально-граматичним складним багатокомпонентним реченням.

Семантичну структуру контамінованої конструкції формують семантично елементарні речення, які кількісно здебільшого переважають над їхніми предикативними компонентами. У кожному із семантично елементарних речень представлений один предикат і переважно декілька предикатних знаків. Саме тому, з'ясовуючи семантичну структуру КСБР, будемо визначати їхні семантично елементарні речення і предикатно-аргументні відношення, що виділяються в них. І.Р. Вихованець наголошував, що "предикатні" і "непредикатні" знаки співвідносяться з поняттями "ознака" і "предметність" [6, 25-30].

Основу семантичної структури КСБР формують предикати та відповідні аргументи. За семантичною характеристикою розрізняють предикати дії (активний предмет, особа) та предикати стану (пасивний предмет, особа). І.Р. Вихованець зазначав, що предикати дії є найбільш показовий і центральний тип дієслівних предикатів, а предикати стану безпосередньо пов'язані з часовим планом і вказують на тимчасову характеристику предмета [7, 93-101].

В.В. Богданов диференціює чотирнадцять семантичних функцій аргументів [3, 52-55], І.Р. Вихованець, спираючись на чотириярусну концепцію, виділяє тринадцять типів аргументних семантем: діяч, адресат, експерієнсив, об'єкт, результатив, знаряддя, засіб, носій фізичного стану, носій всеохоплюючого фізичного стану, ідентифікатив, компонентив, композитив, локатив [7, 40-42].

У межах основної, чотириконтентної моделі КСБР виокремлюємо ті типи власне семантичних відношень, які запропонував І.Р. Вихованець, зокрема модально-позитивні, темпоральні, зумовленості-наслідку, протиставні та розділові.

У контамінованих складнопідрядних багатокомпонентних реченнях центральними власне семантичними відношеннями виступають модальнопропозитивні та темпоральні. Регулярно функціонують власне семантичні відношення зумовленості-наслідку. До менш уживаних можна віднести протиставні і розділові відношення, які вживаються на внутрішніх рівнях.

Якщо в КСБР представлені щонайменше два види граматичного зв'язку, то у їхній власне семантичній структурі можна виокремити різні типи семантичних відношень.

Власне семантичні відношення встановлюємо, враховуючи ієрархічність/не ієрархічність відношень між пропозиційними предикатами. Досліджуючи власне семантичну структуру СБР, К.Ф. Шульжук виділив три моделі речень:

- 1) із зовнішніми та внутрішніми пропозиційними предикатами;
- 2) із зовнішніми пропозиційними предикатами;
- 3) із внутрішніми пропозиційними предикатами [12, 12].

За нашими спостереженнями, у межах КСБР функціонують усі три наведені вище моделі. Так, зокрема, до першої моделі речень належать конструкції з однорідною супідрядністю і послідовною підрядністю (ОС/ПП), з послідовною підрядністю і однорідною супідрядністю (ПП/ОС) та з послідовною підрядністю і неоднорідною супідрядністю (ПП/НС) (з підрядними детермінантами): *"Сміялися з багача, що на ніч зупинив годинник, аби не йшов, бо вважав, що довше служитиме"* (С.Пушик).

Друга модель охоплює речення з ПП/НС (за умови, коли підрядні прислівні і внутрішні рівні членування виділити неможливо): *"Гіркий дух долину шепоче, що твої спомини про далекі поля відображають те, що ти бачив, пророкують тобі те, що зараз постає у твоїй уяві"* (З газети).

До третьої моделі належать структури з провідним зв'язком неоднорідної супідрядності (конструкції з подвійною супідрядністю (ПС), з неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю (НС/ПП) та з подвійною супідрядністю і послідовною підрядністю (ПС/ПП)): *"Старий привів сина на те місце, де за ніч ріку перекопали, й запитав, чи він пам'ятає, що тут було, і чи він уявляє, що було би, якби він, Юрко, послухав Сидора і дався зловити на панську вудку"* (С. Пушик).

У структурах з провідною однорідною супідрядністю на зовнішньому рівні найчастіше функціонують модально-пропозитивні відношення. До цього висновку свого часу дійшла Т.М. Шкарбан, досліджуючи елементарні відношення між елементарними реченнями, що формують конструкції з однорідною супідрядністю [11, 96].

У контамінованих реченнях з провідною однорідною супідрядністю виявляється аналогії до КОС тенденції щодо регулярності та периферійності власне семантичних відношень на першому рівні членування. Так, зокрема, регулярними є темпоральні власне семантичні відношення та відношення зумовленості-наслідку. Зовнішні відношення власне-тотожності є периферійними як для КОС, так і для контамінованих структур з провідною однорідною супідрядністю [11, 96]. Саме це засвідчує ізоморфізм конструкцій з однорідною супідрядністю контамінованим структурам з провідною однорідною супідрядністю.

У конструкціях з провідною послідовною підрядністю семантика залежного речення цілком однозначна, вона повинна узгоджуватися з центром підпорядкування (головним щодо підрядного реченням).

У структурах з провідною однорідною підрядністю на зовнішньому рівні виділяються модально-пропозитивні власне семантичні відношення. Відношення темпоральні, зумовленості-наслідку також є регулярними.

У реченнях з провідним зв'язком неоднорідної супідрядності функціонують внутрішні пропозиційні предикати (на відміну від конструкцій з провідною однорідною та послідовною підрядністю, де обов'язково виділяються зовнішні пропозиційні предикати). Отже, власне семантичні Відношення модально-пропозитивні наслідку, темпоральні представлені на внутрішніх рівнях конструкцій ПС, НС/ПП, ПС/ПП.

Компоненти КСБР пов'язані різними синтаксичними зв'язками та семантичними відношеннями. Н.С.Ганцовська зазначає, що "певний денотат відтворює предикативна пара, вона дає початкову номінацію ситуації, а наступні підрядні розгортають, конкретизують, уточнюють її" [8, 6]. Це дає підстави виділити різні типи мішаних власне семантичних відношень у КСБР.

У реченнях з подвійною супідрядністю центральними є модально-пропозитивні відношення. Регулярно виділяються власне семантичні відношення зумовленості-наслідку та темпоральні. Пор.: *"Не чекаючи, що їй скаже Адам, почала Киселиха розпитувати воєводу, як йому спалося і як він себе почуває"* (П. Феденко); *"Але, коли вам замало чистого імені, коли у вас ні знання, ні честь не мають ціни, то знайте, що мій рід, хоч без графської корони, старший і достойніший від не одного аристократичного роду"* (Б. Лепкий).

Протиставні та розділові власне семантичні відношення трапляються у блоці однорідних супідрядних, які формують структуру з ПС: *"Від того, як швидко йтиме наша дивізія, залежатиме, чи оточимо ми фашистів під Воронежем, чи ворог вирветься з кільця"* (І. Багмут).

У структурах з ПП/НС та з НС/ПП виокремлюють ті самі семантичні відношення, що й у попередніх моделях, але в інших порядкових комбінаціях. Так, у реченнях з НС/ПП власне семантичні відношення виділяються переважно на внутрішніх рівнях: *"Коли б ваша милість, щоб мене нагородили Марусею, я б усе те сполнив, що ви тепер розказуєте"* (Г. Квітка-Основен'яненко).

Конструкціям з ПП/НС притаманні власне семантичні відношення на зовнішньому та внутрішньому рівнях. Зокрема, у конструкції *"Розлючений Вихор ще більше спалахнув, коли вона підтвердила, що справді познайомилася з новим мічманом, і сказала, що одержує від нього листи і навіть вважає його своїм другом"* (В. Кучер) на зовнішньому рівні членування виокремлено темпоральні власне семантичні відношення, на внутрішньому - модально-пропозитивні.

Для конструкцій з неоднорідною супідрядністю та послідовною підрядністю характерні власне семантичні відношення модально-пропозитивні, зумовленості-наслідку, темпоральні, які поєднуються в різних комбінаціях. Протиставні та розділові власне семантичні відношення у цих моделях не встановлюються.

У реченнях з ПП/ПС та ПС/ПП виокремлюють чотири типи власне семантичних відношень у різних комбінаціях, оскільки мінімальними є структури з п'яти компонентів, причому в конструкціях ПП/ПС ці відношення виокремлюють на зовнішньому і внутрішніх рівнях, оскільки провідним зв'язком виступає послідовна підрядність: *"Наказали всім присутнім вийти, коли священник вступив у хату, де все почалося і де все мало закінчитися, і почав відправу, щоб віддати останні почесні загиблій"* (П. Наніїв).

Особливістю семантичної структури конструкцій з ПС/ПП є те, що власне семантичні відношення виокремлюємо на внутрішніх рівнях. Регулярними є відношення темпоральні, модально-пропозитивні, зумовленості-наслідку: *"У той день, коли вперше обізветься телятко на загороді, всі хуторяни знатимуть, що Макар уже визволився з становища голоти, що повесні він більше не бігатиме, не кланятиметься, щоб хто заскородив його нивку"* (Л. Яновська).

Розділові та протиставні власне семантичні відношення співвідносяться з внутрішніми рівнями членування конструкцій з ПС/ПП та ПП/ПС: *"Коли високий гість під'їхав на своєму білому арабові до січовиків, а кварцяники покрилися в старостинськiм великiм дворi за довжелезними стайнями та надвiрним будуванням, цікавий натовп присунувся ближче, щоб чути, про що гетьман говоритиме з січовиками"* (С. Черкасенко).

Виокремлені нами типи власне семантичних відношень представлені у конструкціях з ОС/ПП, з ПП/ОС та з ПС.

У межах структур з послідовною підрядністю і неоднорідною супідрядністю (ПП/НС), з з неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю (НС/ПП), з послідовною підрядністю і подвійною супідрядністю (ПП/ПС), з подвійною супідрядністю і послідовною підрядністю (ПС/ПП) представлені ті самі власне семантичні відношення, але в різних порядкових комбінаціях. Зауважимо, що протиставні та розділові відношення, які виокремлюють на внутрішніх рівнях, наявні лише в тих контамінованих структурах, у яких функціонують однорідні супідрядні.

Взявши за основу класифікацію семантико-синтаксичних відношень в елементарному складносурядному реченні, запропоновану І.Р. Вихованцем, встановлюємо такі їхні типи в СКСП (складні конструкції з сурядністю і підрядністю) на зовнішньому рівні членування:

1) двобічні темпоральні: *Це була весела зелена галявина, і на ній росли дивні квіти, що так чудово пахли* (О. Іваненко); *З іменем Шевченка Україна перетнула всі паралелі і меридіани, і скрізь, де на планеті ступала нога українця, народжувалися школи імені Тараса Шевченки, друкувався і перекладався мовами світу "Кобзар"* (Ю. Мушкетик); *Завод стоїть на березі Дніпра, і перед ним пам'ятник ніжному невідомому юнакові, темно-бронзовому красуневі, що рве на собі ланцюги і сміється до Дніпра* (Ю. Яновський); *У Лец-Отаманова нервово пересмикнулися плечі, і він заступив її від цеберок, нас) якими знялась уже сердита суперечка* (П. Панч); *Тепер Митька бігав по вулиці верхи на великій палиці з батогом у руках, і по його радісному широкому обличчю Ваня побачив, що той знову щось знайшов* (П. Підмогильний);

2) з'їставні відношення: *Тривожене марсово-червоне сонце лежить над хлібами, а там, де стояла на пагорбі хата біла, чиймись чудовими руками побілена, вже дотліває ціла куча руїн* (О. Гончар); *Уже в лісі дерева втраять своє листя, а дуб усе ще тримає його, хоча воно вже пожовкло* (О. Іваненко); *Львів виник як невелике місто-фортеця Галицько-Волинського князівства, а згодом місто перетворилось у значний економічний та культурний центр, що справне великий вплив на розвиток архітектури доволишнього регіону* (Т. Тригубова); *У мертвих шківах тремтів вітер, а копри в сьїві золотого павутиння стояли, мов забуті на башианах курені* (П. Панч); *По цоках кольору рудої випаленої глини кривавились борозенками розгалужені жилки, а випили губи склались у згорточок осіннього листка, в якому на зиму сховалась лялечка чи личинка* (Є. Гуцало);

3) протиставні відношення: *В'ячеслава вони вивели, але не вдалося їм вивести того духу, який злішилився після нього* (М. Осадчий); *Найбільш придатні під городи низини й долини, сіле ті низини її долини, які навесні бувають довго залиті водою, можна використовувати лише під пізні овочеві культури* (З журналу); *Байді знову стисла серце образа, але вже не тільки на Кліма, а й на всіх шахтарів, що покинули ного в опустілому селищі* (П. Панч); *Політики боявся, обминав її, але дедалі відчував, що не втримається і сам про неї заговорить* (Іван Ле);

4) розділові відношення: *Народ хилився то в бік лівих, які так гарно люблять говорити про світле майбутнє, то віддавав перевагу демократам* (З газети); *Чи виборці чітко не зорієнтувалися в безлічі передвиборних програм, чи просто не хотіли виявити свою громадянську волю, бо активні ань виборців у районі була дуле е низькою* (З газети); *Залишалось тільки пішити, або усім загалом пробиватися вперед, до болотяної пастки, яка тільки й чекала на свою нову жертву* (П.Близнець);

5) причиново-наслідкові відношення: *У житті людини вітри відігравали особливу роль, і наші пращури не випадково прихилилися до своїх земних покровителів, щоб омилосердити їх* (В. Скуратівський); *Тарас зрозумів, що бій програє, і він почав голосно плакати* (О. Довженко); *Мені теж хотілося полетіти за лебедями, і тому я піднімаю руки, наче крила* (М. Стельмах); *Він нічого не відповів на репліку і не міг відповісти, бо сам гостро боровся з присутністю жінок в ешелоні, а тому вже бігом кинувся до класного вагона* (П. Панч); *Чемодан трохи розкрився, і з нього, готові випасти, виглядали якісь білі клапти паперу, об які вгитірав собі руки сгарпни Карюк* (П. Панч);

6) умовно-наслідкові відношення: *Віруй- і статги мудршім, бо віра завжди дає силу і надію у житті; Більше читай, запам'ятовуй написане, і це допоможе тобі у спілкуванні, дасть можливість підвищити свою грамотність, дефіцит якої ти відчуваєш сьогодні* (З журналу).

Наявний матеріал засвідчує, що темпоральні, зіставно-протиставні, причинно-наслідкові відношення зустрічаються найчастіше, отже, їх можна визначити як центральні, а інші як периферійні відношення зовнішнього рівня членування.

Внутрішній рівень членування відтворює другий семантичний шар, який конкретизує характер зв'язків, встановлює причинно-наслідкову, часову та іншу залежність між явищами, які виявляються за допомогою різних підрядних і сурядних засобів зв'язку. Паралельно з зовнішніми семантико-синтаксичними відношеннями в СКСП функціонують відношення, властиві складнопідрядним конструкціям. Основним зв'язковим засобом у таких складнопідрядних конструкціях, що виявляються на внутрішніх рівнях членування, служать асемантичні і семантичні підрядні сполучники і сполучні слова.

Отже, специфіку власне семантичної структури контамінованих утворень та складних структур з сурядністю і підрядністю становить поєднання різних типів власне семантичних відношень.

Центральними власне семантичними відношеннями для всіх КСБР є модально-пропозитивні власне семантичні відношення. Регулярно виявляються власне семантичні відношення темпоральні та зумовленості-наслідку. Периферійними є розділові та протиставні власне семантичні відношення, які корелюють із внутрішніми рівнями деяких з досліджуваних структур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арват Н.Н. Семантическая структура простого предложения в современном русском языке. – К.: Вища школа, 1984. – 159 с.
2. Бабайцева В.В. Русский язык // Синтаксис и пунктуация. – М.: Просвещение, 1979. – 270с.
3. Богданов В.В. Семантико-синтаксическая организация предложения. – Л.: Изд-во Ленинград. ун-та, 1977. – 206 с.
4. Болюх О.В. Семантико-синтаксична структура безособового речення: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 1992. – 16 с.
5. Валимова Г.В. О соотношении семантической и формальной структуры предложения // Семантическая структура предложения. – Ростов-на-Дону, 1978. – С. 20 – 29.
6. Вихованець І.Р. Синтаксичні зв'язки і семантико-синтаксичні відношення // Синтаксис словосполучення і простого речення. – К.: Наук. думка, 1975. – С. 29 – 45.
7. Вихованець І.Р. Нариси функціонального синтаксису української мови. – К.: Наук. думка, 1983. – 219 с.
8. Ганцовская Н.С. О структурных отношениях в полипредикативном сложноподчиненном предложении // Структура сложных полипредикативных предложений. – Калинин: Изд-во Калинин. ун-та, 1980. – С. 3 – 11.
9. Городенська К.Г. Дери́вация синтаксичних одиниць. – К.: Наук. думка, 1991. – 192 с.
10. Сучасна українська літературна мова. Підручник / За ред. М.Я.Плющ. 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К.: Вища школа, 2000. – 430 с.
11. Шкарбан Т.М. Складні конструкції з однорідною супідрядністю в сучасній українській мові: Дис. ... канд. філол. наук. – К., 1996. – 170 с.
12. Шульжук К.Ф. Семантична структура складного багатоконпонентного речення // Мовознавство. – 1987 (а). – № 6. – С. 11 – 16.

Резюме. В статті виділено і описано семантичну структуру елементарних пропозицій, які формують семантичну структуру складної багатокомпонентної конструкції.

Ключевые слова: семантически элементарное предложение, предикат, внутренняя структура предложения.

The summary. The article deals with analyse of the semantic structure of the simple sentences, which form semantic structure of the contaminate sentence construction.

Key words: semantic simple, sentence, contaminate sentence, predicate.

Одержано редакцією 03.02.2012.

УДК: 81' 243; 37. 02

Н.В. ЧЕРУХА, В.В. ЧЕРУХА

ДЕЯКІ ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

Резюме. У статті аналізуються види читання, які можуть знадобитися майбутньому фахівцю в його роботі з літературою на іноземній мові. Пропонуються практичні рекомендації до роботи з професійно-орієнтованим іношомовним текстом.

Ключові слова: види читання, іношомовний текст, мовленнєва діяльність, оригінальний текст, формування вмінь читання.

Найважливішим завданням навчання іноземної мови (ІМ) в немовному вищому навчальному закладі (НВНЗ) є підготовка майбутніх фахівців до самостійної роботи з іношомовною спеціальною літературою, оскільки основним джерелом поповнення професійних знань для випускників НВНЗ, як правило, слугують письмові джерела інформації.

ЗМІСТ

<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Специфіка трансформації образу кентавра в однойменному романі Джона Апдайка	3
<i>Романюк С.К., Ковальчук Т.Г.</i> Невербальні компоненти в рекламному дискурсі	9
<i>Вакулінська Л.М.</i> Структурно-семантична характеристика антонімічних пар у біблійних німецькомовних текстах	12
<i>Мороз Л.В., Мороз Л.М.</i> Фенотип суб'єкта і об'єкта історії як чинник жанротворення	14
<i>Мороз Л.В., Данілова Н.Р., Трофімчук В.М.</i> Характерні особливості функціонування джестової традиції XVI століття	17
<i>Денисюк Л.В., Ковалюк В.В.</i> Про структурно-семантичні особливості неологізмів англо-американського походження в сучасній українській мові	19
<i>Мороз Л.В., Мельничук Л.В.</i> „Гамлет” В.Шекспіра як філософська трагедія	22
<i>Король О.Ю., Мороз Л.В.</i> Англійський офіційно-діловий стиль мовлення: лінгвостилістична специфіка	26
<i>Косолапов В.И.</i> О статусе блендинга (телескопии) в современном английском языке (обзор литературы)	30
<i>Калініченко М.М.</i> Білий Кит у чорних шатах мультикультуралізму	35
<i>Попович Р.Г.</i> Структура номінативно-варіантної термінопарадигми (на матеріалі іспанської термінології водного господарства)	38
<i>Мороз Л.В., Кушнір Н.В.</i> Характерні особливості жанрової сутності класичної новелістичної моделі (на матеріалі творчості Б.Річа)	42
<i>Вовчук Н.І., Мороз Л.М.</i> Казка як жанр літературної прози	46
<i>Касаткіна О.В.</i> Мовностилістичні особливості використання сленгу в газетно-публіцистичному дискурсі	47
<i>Козицька О.А., Давнюк С.В.</i> Семантична структура складних багатокомпонентних речень	50
<i>Черуха Н.В., Черуха В.В.</i> Деякі дидактико-методичні аспекти навчання читання іншомовних текстів за спеціальністю	54
<i>Курята Ю.В.</i> Творчі завдання в контексті навчання англійської мови у вищому навчальному закладі	57
<i>Корженевська О.В.</i> Використання лінгвокраїнознавчого аспекту в процесі викладання іноземних мов у старшій школі	59
<i>Олесюк Л.В., Бойко Н.Г.</i> Культурологічно орієнтовані методики вивчення іноземних мов	64
<i>Черуха В.В., Черуха Н.В.</i> Негативний вплив міжмовного переносу на процес вивчення другої іноземної мови	68
<i>Кочубей О.С.</i> Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів	70
<i>Ветрова І.М.</i> Проблема формування лексичної компетенції при підготовці майбутнього вчителя іноземної мови	74
<i>Дуброва А.С.</i> Комунікативний підхід як оптимальний засіб вивчення іноземної мови	77
<i>Верьовкіна О.Є., Гонтар В.Є.</i> English borrowings into modern Ukrainian	78
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Антономастичні власні імена як експресивні засоби мови	82
<i>Мезін В.Г.</i> Role of modern English drama in teaching contemporary English	84
<i>Михальчук Н.О.</i> The narrative structure and the specific functions of language means and syntactical stylistic devices in the novel “Bleak House”	88
<i>Верьовкіна О.Є.</i> The translation peculiarities of English paremiological units into Ukrainian	96
<i>Фрідріх А.В.</i> Словотвірні та структурні характеристики англійської юридичної термінології	99
<i>Павловська Л.О.</i> Прагмасемантичні особливості вербальних формул побажань	107
<i>Відомості про авторів</i>	111

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Відповідальний редактор збірника Архангельська А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Петрівський Я.Б.
Технічний редактор Горішна І.Г.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 27.04.2012 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 14,9. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 129/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних
дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2012. – 112 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.20